

با طرح انتقادات و راه انداختن اعتراضات نسبتاً وسیع و گسترده، از خودسری‌ها و سوء استفاده‌های زمامداران، جلوگیری کرد.

۴. انتقاد و اعتراض، ضمن اینکه نقش مهم و تعیین کننده در اصلاح امور سیاسی و اجتماعی ایفا می‌کند، مستلزم علم و آگاهی نسبت به موضوعات و مسائل کشور و جامعه است و اگر همراه با حسن نیت، واقع‌نگری، موقعیت‌شناسی، و مصلحت‌سنجی و بازبان نرم و ملایم، مطرح شود، ابزار سازنده و مؤثری خواهد بود که همواره خیر و صلاح را در پی خواهد داشت.

کزارش‌ها: محاسبه محمدی منصور

تافته‌های جدا بافته

علی بختیاری زاده

سیاست‌نامه رسالت، ش ۲، بهمن ۱۳۸۷

انقلاب اسلامی پیروز شد، اما از همان روزهای نخست اختلافات آغاز گردید. تاریخ انقلاب را بر پایه گفتمان‌های مسلط بر آن می‌توان به پنج دهه تقسیم کرد. طی سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۰ گفتمان استقلال‌طلبی و استبداد ستیزی بر جامعه حاکم بود، اما از درون همین گفتمان صداهاى مخالف برخاست. نخستین گروهی که از دامان انقلاب جدا شد و راه دیگری را در پیش گرفت، نهضت آزادی بود. به نظر این گروه ملت ایران می‌بایست در گفتمان حاکم بر جامعه دینی تعدیل ایجاد کند و روح استقلال‌طلبی و استبدادستیزی را کم‌رنگ کند و لذا در سال ۱۳۵۸ پس از تسخیر لانه جاسوسی دولت موقت به رهبری بازرگان استعفا کرد. از این زمان به بعد بود که نظر امام * بر آن شد تا طبقه متوسط سنتی اداره امور اجرایی کشور را به دست بگیرد. بنی‌صدر در انتخابات ۵ بهمن ۱۳۵۸ با کسب ۱۰ میلیون رأی از ۱۴ میلیون به عنوان اولین رئیس‌جمهور ایران انتخاب شد. جانب‌داری وی از افکار و اندیشه‌های لیبرال‌ها عامل قرار گرفتن وی در صف مخالفان انقلاب شد. وی در مقام رئیس‌جمهور از هر فرصتی برای تضعیف یاران صادق امام * و نهادهای قانونی کشور استفاده کرد تا سرانجام حضرت امام * در خرداد ۱۳۶۰ بنی‌صدر را از فرماندهی کل قوا عزل کردند و چند روز بعد مجلس به عدم کفایت سیاسی وی رأی داده و از سمت خود برکنار کردند. داستان مجاهدین خلق نیز در همین چارچوب قابل تحلیل است. این گروه با مشی مسلحانه در مبارزه علیه شاه مشارکت داشت، اما پس از انقلاب به دلیل نداشتن پایگاه مردمی، از همان آغاز به حاشیه رانده شد و از ملت جدا گشت.

از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۸ گفتمان مقاومت بر جامعه حاکم شد. مهم‌ترین چهره سیاسی که در این دوره از بدنه نظام جدا شد آقای منتظری بود. وی که نظریه پرداز نظام جمهوری محسوب

می‌شد، ریاست خبرگان قانون اساسی را بر عهده داشت و در تدوین قانون اساسی نقش مهمی ایفا کرد. در سال ۱۳۶۴ مجلس خبرگان رهبری ایشان را به عنوان قائم مقام معرفی کرد. اما دو عامل باعث بروز اختلاف میان آقای منتظری و حضرت امام^ع و در نهایت منجر به عزل وی از قائم مقام رهبری شد.

نخستین عامل اختلاف سلیقه و مشی وی با جریان اصیل انقلابی بود که بدون ملاحظات سیاسی به انتقاد از عملکرد دستگاه‌های سیاسی نظام می‌پرداخت. دومین عامل، اطرافیان وی بودند. گفتمان حاکم بر سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ گفتمان سازندگی بود. در این میان دو طرز فکر در صحنه سیاسی کشور ظهور پیدا کرده بود که یکی را «راست» و دیگری را «چپ» می‌نامیدند. دولت هاشمی رفسنجانی در بُعد سیاست، دست به عملگرایی زد و تا حدودی سنت‌ها را پشت سر گذاشت. در نتیجه طیف جدیدی ظهور پیدا کرد که خود را کارگزاران سازندگی نامید. در این دوره هیچ گروه یا فرد خاصی از صحنه کنار زده نشد و همه در چارچوب‌های انقلاب و آرمان‌های امام و فادار باقی ماندند. از سال ۱۳۷۵ با پیروزی جناح جدیدی که در طیف «چپ سستی» ریشه داشت و خود را اصلاح‌طلب می‌نامید، گفتمان جدید اصلاحات سیاسی بر جامعه ایران حاکم شد. با پیروزی تفکر اصلاح‌طلبی جناح‌ها و گروه‌های متنوعی از داخل و خارج به این طیف پیوستند و چیزی به نام «جبهه دوم خرداد» را تشکیل دادند. در طی هشت سالی که قدرت در چنبره اصلاح‌طلبان بود، زد و خورد‌های بسیاری در کشور پدید آمد و جنگ بین تفکر اصلاح‌طلبی در بُعد سیاسی و تفکر سستی جناح راست ادامه یافت. در این مدت بسیاری از چهره‌های اصلاح‌طلب به اتهام خیانت به اصول انقلاب و منافع نظام به زندان انداخته شدند و یا علناً مسیر عناد را در پیش گرفتند و به مخالفان نظام در خارج از کشور پیوستند. با پیروزی احمدی‌نژاد در انتخابات ریاست جمهوری ۱۳۸۴، گفتمان عدالت اجتماعی رسماً برگزیده شد و بر فضای سیاسی کشور حاکم گردید. اصولگرایان در مدت نزدیک به چهار سالی که بر اریکه قدرت بوده‌اند، کمابیش در جهت گفتمان عدالت‌خواهی خود حرکت کرده‌اند.

مزارش‌نم: نجفعلی غلامی

ماهیت واقعی فدائیان اسلام؛ نوگرا یا سنت‌گرا؟

مهدی غنی

ضمیمه اعتماد، ش ۱۸۷۳، ۱۳۸۷/۱۱/۳

بازتاب اندیشه ۱۰۷

مزارش‌ها

هرگاه از ماجرای ملی شدن صنعت نفت سخنی به میان می‌آید، یکی از جریان‌هایی که مورد بحث قرار می‌گیرد، جریان فدائیان اسلام به رهبری شهید سیدمجتبی نواب صفوی^ع است. آقای غنی در این پژوهش با تکیه بر اصلی‌ترین سند مکتوب جریان فدائیان اسلام یعنی کتاب